

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/ફોજદારી પરચૂરણ અરજી (ક્વોશિંગ અને સેટ સાઈડ માટે)

એફ. આઈ. આર./આદેશ) નં. ૨૦૧૭નો ૩૧૦૨૧

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર?	હા.	હા.
	હા.	

કેયુર નીતિનભાઈ સોમૈયા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી આશિષ એમ. ડગલી (૨૨૦૩)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨ માટે શ્રી દીપેન કે દવે (૩૨૯૬)

શ્રી સોહમ જોશી, એડીડીએલ. પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે જાહેર વકીલ

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

તારીખ:૦૩/૦૪/૨૦૨૫

મૌખિક ચુકાદો

૧ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૪૮૨ (ત્યારબાદ "સંહિતા" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) હેઠળ આ અરજી દ્વારા, અરજદારોએ રાજકોટ બી ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલી ૨૦૧૭ની સી.આર. નંબર ૧-૨૧૨ની એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવા અને રદ કરવાની વિનંતી કરી છે.

૨. કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે: –

૩. તે ૩૦.૯.૨૦૧૭ ના રોજ તેનો પુત્ર દિવ્યેશ તેના મિત્ર સાથે જે બપોરે લગભગ ૩ વાગ્યે શાળામાં સાથે અભ્યાસ કરી રહ્યો છે, કેમેરા સાથે રમી રહ્યો છે જે તેમના દ્વારા ભાડે લેવામાં આવ્યો હતો. એવું કહેવામાં આવે છે કે લગભગ ૬ વાગ્યે એક ફોન આવ્યો હતો અને જે વ્યક્તિનો કેમેરા છે તેણે તે પરત કરવાનું કહ્યું છે અને નજીકના દુકાનના માલિક પાસે રાખવાનું કહ્યું છે. એવું કહેવામાં આવે છે કે ૩ દિવસ પછી અર્જુન સોસાયટીમાં રહેતો એક નિરવ તેના મિત્ર કેયુર સાથે આવ્યો અને જાણ કરી કે ફરિયાદીના પુત્ર દ્વારા લેવામાં આવેલા કેમેરાને થોડું નુકસાન થયું હતું અને તેને તેનો ખર્ચ જમા કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. એવું કહેવામાં આવે છે કે ત્રણ/ચાર દિવસ પછી દિવ્યેશ જાણ કરી છે કે એક નિરવ તેને વારંવાર ફોન કરતો હતો કે કેમેરામાં કોઈ નુકસાન નથી, તેમ છતાં તે જ ૬,૦૦૦/- માંગવામાં આવે છે અને પુત્ર દિવ્યેશ પર રકમ ચૂકવવા દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું. એવું કહેવામાં આવે છે કે માતાએ ત્યારબાદ પુત્રને જાણ કરી છે કે કેમેરો બધા મિત્રો દ્વારા ભાડે લેવામાં આવ્યો હોવાથી રકમ સમાન રીતે વહેંચવામાં આવશે અને રકમ ચૂકવવામાં આવશે. એવું કહેવામાં આવે છે કે લગભગ ૪ વાગ્યે ફરીથી નિરવનો ફોન આવ્યો અને નિરવને સાંજે ફરીથી આવવાનું કહેવામાં આવ્યું અને તેણે કેમેરાના ખર્ચની રકમ ચૂકવવાની વિનંતી કરી છે અને જો ચુકવણી કરવામાં નહીં આવે તો ધમકી આપવામાં આવી હતી. તે

રજૂ કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદીનો પુત્ર ત્યારબાદ ચાલ્યો ગયો હતો અને તેના ફોનની રીંગ વાગી હતી; જો કે કોઈએ ઉપાડ્યું નથી પરંતુ ત્યારબાદ ફરિયાદીને ખબર પડી કે દિવ્યેશો આત્મહત્યા કરી છે.

૪. અરજદાર વતી જાણીતા વકીલ શ્રી ડગલી, પ્રશ્નમાં એફ. આઈ. આર. નો ઉલ્લેખ કરતા કહેશે કે નાના વિવાદને કારણે મૃતક દ્વારા આત્મહત્યાનું મોટું પરિણામ આવ્યું છે.તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે એફ. આઈ. આર. અનુસાર, કિશોર આરોપીએ મૃતકને કેમેરા આપ્યો છે અને અરજદાર કિશોર આરોપીની સાથે છે.તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે એફ. આઈ. આર. અનુસાર, મૃતક દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાયા પછી કેમેરાની કામગીરીમાં ખલેલ પહોંચાડવામાં આવી હતી અને તેથી, એફ. આઈ. આર. અનુસાર, મૃતક પર કેમેરાના સમારકામની રકમ ચૂકવવા દબાણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેના પરિણામે તેણે આત્મહત્યા કરી હતી.તેઓ વધુમાં રજૂ કરશે કે વર્તમાન કેસમાં આઈપીસીની કલમ ૩૦૫ હેઠળ ગુનાના આવશ્યક ઘટકો સંપૂર્ણપણે ગાયબ છે.તે રજૂઆત કરશે કે કોઈ ઉશ્કેરણી નથી, જે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા તરફ દોરી જાય છે.તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે એફ. આઈ. આર. માં જણાવેલી હકીકતો એટલી અસ્પષ્ટ છે કે જે કેમેરાના સમારકામ માટે મૃતક પાસેથી ₹૬૦૦૦/- ની માંગ નથી અને તેથી, અરજદાર તરફથી એવું કોઈ કાર્ય નથી જે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા તરફ દોરી શકે.તેઓ આગળ રજૂઆત કરશે કે ઘટનાના ૧૫ દિવસ પછી એફ. આઈ. આર.

પણ મોડેથી દાખલ કરવામાં આવે છે, જે સૂચવે છે કે યોગ્ય વિચાર-વિમર્શ અને પરામર્શ પછી એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં આવી છે અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૫ હેઠળ ગુનાના આરોપીઓને ફસાવવા માટે રચવામાં આવી છે.

૫. પોતાની રજૂઆતને સમર્થન આપવા માટે, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડગલીએ જી. એમ. રેડ્ડી વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૧૦ એસ. સી. ડબલ્યુ. ૩૩૭ અને એ. કે. ચૌધરી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય, ૨૦૦૫ (૩) જી. એલ. એચ. ૪૪૪ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે.

૬. અરજીને મંજૂરી આપવા માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડગલી દ્વારા ઉપરોક્ત રજૂઆત કરવામાં આવી છે.

૭. તેનાથી વિપરીત, ફરિયાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી દવેએ રજૂઆત કરશે કે અરજદારે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હોવાથી, કાર્યાલય સંબંધિત તપાસની ગેરહાજરીમાં, એવું ન કહી શકાય કે એવી કોઈ ઉશ્કેરણી નથી કે જેણે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કર્યો હોય.તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે પોલીસે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૨૦૬ હેઠળનો ગુનો બન્યો છે કે નહીં તે અંગે

કોઈ અભિપ્રાય બનાવ્યો નથી.આવી રજૂઆત પર, તે અરજીને રદ કરવાની વિનંતી કરે છે.

૮. વિદ્વાન એપીપી, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દવેની દલીલને અપનાવીને, જરૂરી આદેશ પસાર કરવાની વિનંતી કરે છે.

૯. શું નોંધવું જોઈએ કે આ ઘટનામાં બે કિશોરો અને એક મુખ્ય વ્યક્તિ સામેલ હતા.મૃતક અને આરોપી નંબર ૧ મિત્રો છે.કેમેરા આરોપી નંબર ૧ નો છે જે મૃતકને તેની વિનંતી પર આપવામાં આવ્યો હતો.એફ. આઈ. આર. અનુસાર, કેમેરાને નુકસાન થયું હતું અને કેમેરાના સમારકામ માટે, અરજદાર મૃતક પાસેથી ₹૬,૦૦૦/- ની માંગણી કરી રહ્યો હતો, જેના કારણે મૃતક આત્મહત્યા કરવા માટે મજબૂર થયો હતો.

૧૦. વસ્તુને ઉશ્કેરવા માટેનું મુખ્ય પરિબળ એ છે કે ફરિયાદી પક્ષે કોઈ પણ વ્યક્તિને ચોક્કસ વસ્તુ કરવા માટે ઉશ્કેરવાની જરૂર છે, તે વસ્તુ કરવા માટે ભૂલ અથવા ગેરકાયદેસર ભૂલ.વર્તમાન કેસમાં, આ અદાલતને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૭ના કોઈ આવશ્યક ઘટકો મળતાં નથી, જે એફ. આઈ. આર. વાંચીને પણ પ્રથમ દષ્ટિએ સાબિત થઈ શકે છે.

૧૧. જો કે, અરજદારો સામે આરોપ મૂકવામાં આવેલો મુખ્ય ગુનો આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૬ હેઠળનો હોવાથી, ચાલો આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૭ અને ૩૭૬ નો સંદર્ભ લઈએ.

“કલમ ૧૦૭:એક વસ્તુનું પ્રોત્સાહન

બી. એન. એસ., ૨૦૨૩ (નવો વિભાગ):જપ એક વ્યક્તિ એક વસ્તુ કરવામાં મદદ કરે છે, જે –

સૌથી પહેલાં.– કોઈપણ વ્યક્તિને તે કામ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે; અથવા

બીજું.– એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સાથે તે વસ્તુ કરવાના કોઈપણ કાવતરામાં જોડાય છે, જો તે કાવતરાના અનુસરણમાં કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક થાય છે, અને તે વસ્તુ કરવા માટે; અથવા

ત્રીજું.– ઇરાદાપૂર્વક, કોઈપણ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક દ્વારા, તે વસ્તુ કરવામાં મદદ કરે છે.

સમજૂતી ૧.–જે વ્યક્તિ, જાણીજોઈને ખોટી રજૂઆત કરીને, અથવા કોઈ ભૌતિક હકીકતને જાણીજોઈને છુપાવીને, જે તે જાહેર કરવા માટે બંધાયેલો છે, સ્વેચ્છાએ કોઈ કાર્યનું કારણ બને છે અથવા મેળવે છે,

અથવા કરવા માટેનું કારણ બને છે અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે,
તેને તે કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવે છે.

દૃષ્ટાંત

એ, એક જાહેર અધિકારી, ઝેડ. બી. ને પકડવા માટે કોર્ટ ઓફ
જસ્ટિસના વોરંટ દ્વારા અધિકૃત છે, તે હકીકતને જાણીને અને
એ પણ કે સી ઝેડ નથી, તે જાણીજોઈને A ને રજૂ કરે છે કે સી
ઝેડ છે, અને ત્યાં જાણીજોઈને A દ્વારા C ને પકડવાનું કારણ
બને છે.

સમજૂતી ૨.-જે કોઈ પણ, કોઈ અધિનિયમના કમિશન પહેલાં
અથવા તે સમયે, તે અધિનિયમના કમિશનને સરળ બનાવવા માટે
કંઈપણ કરે છે, અને તે રીતે તેના કમિશનને સરળ બનાવે છે, તે
અધિનિયમને કરવામાં સહાય કરે છે.

કલમ ૩૦૫:આત્મહત્યાને પ્રોત્સાહન બી. એન. એસ., ૨૦૨૩ (નવો
વિભાગ):૧૦૮

જો કોઈ વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરે છે, તો જે કોઈ પણ આવી આત્મહત્યાને
પ્રોત્સાહન આપે છે, તેને દસ વર્ષ સુધીની મુદત માટે બંનેમાંથી કોઈ એક
પ્રકારની કેદની સજા કરવામાં આવશે અને દંડ પણ કરવામાં આવશે."

૧૨. આ તબક્કે, હું મોહિત સિંઘલ અને અબ્ર વિરુદ્ધના કેસમાં નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરી શકું છું. નાણાંની માંગણી કરવા બદલ આત્મહત્યાના આરોપો અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુના માટે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ૨૦૨૩ની ફોજદારી અપીલ <આઈ. ડી. ૧> માં પ્રસ્તુત ઉત્તરાખંડ રાજ્ય અને અન્યનો અભિપ્રાય માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નીચે મુજબ લેવામાં આવ્યો છે. ફકરો ૭ થી ૧૦ આ રીતે વાંચે છે:

“૭. સુસાઈડ નોટમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે ત્રીજા પ્રતિવાદીએ રૂ. ૬૦,૦૦૦/- ની રકમ ઉધાર લીધી હતી. મૃતકના જણાવ્યા અનુસાર તેણે અડધાથી વધુ રકમ સંદીપને ચૂકવી દીધી હતી. સુસાઈડ નોટમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે તે બાકીના પૈસા ચૂકવી શકતો ન હોવાથી, પ્રથમ અપીલકર્તા તેના ઘરે આવ્યો અને તેને ગાળો આપવાનું શરૂ કર્યું. તેમણે જણાવ્યું હતું કે પ્રથમ અપીલકર્તાએ તેમના પર હુમલો કર્યો હતો અને તેથી તેમણે પોલીસમાં ફરિયાદ કરી હતી. તેમણે વધુમાં નોંધ્યું હતું કે વ્યાજ પર નાણાં આપવાનો વ્યવસાય સમૃદ્ધ થઈ રહ્યો છે. તેમણે જણાવ્યું હતું કે ત્રીજો પ્રતિવાદી સમજદાર મહિલા નથી, અને તેની નશાની આદત અને તેના વર્તનને કારણે, તે આમાં ફસાઈ ગઈ હતી. સુસાઈડ નોટમાં વધુમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રથમ અપીલકર્તાએ તેનું જીવન નરક બનાવી દીધું છે

૮. ત્રીજા પ્રતિવાદીની ફરિયાદ અનુસાર, પ્રથમ અપીલકર્તાની તેની દુકાનમાં તેને અને તેના પતિને ધમકી આપવાની અને માર મારવાની ઘટના ૧૫ જૂન ૨૦૧૭ના રોજ બની હતી.તે પછી, નેગોશિએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૩૮ હેઠળ સંદીપ દ્વારા ૨૭ જૂન ૨૦૧૭ ના રોજ મૃતકને નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી.સુસાઈડ નોટ તેના ત્રણ દિવસ પછી ૩૦ જૂન ૨૦૧૭ના રોજ લખવામાં આવી હતી.મૃતકએ ત્રણ દિવસ પછી આત્મહત્યા કરી હતી.ન તો ત્રીજા પ્રતિવાદીની ફરિયાદમાં કે ન તો સુસાઈડ નોટમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે ૧૫મી જૂન ૨૦૧૭ પછી, અપીલકર્તાઓ અથવા સંદીપ કાં તો ત્રીજા પ્રતિવાદી અને તેના મૃત પતિને મળ્યા અથવા વાત કરી.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૩ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાને ગુનો બનાવે છે.આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૭, જે કોઈ વસ્તુને પ્રોત્સાહન આપવાની વ્યાખ્યા આપે છે, તે આ રીતે વાંચે છે:

“કલમ ૧૦૭-વસ્તુનું પ્રોત્સાહન.- વ્યક્તિ કોઈ વસ્તુ કરવામાં મદદ કરે છે, જે-પ્રથમ.—કોઈપણ વ્યક્તિને તે કામ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે; અથવા બીજું.—એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સાથે તે વસ્તુ કરવાના કોઈપણ કાવતરામાં સામેલ થાય છે, જો તે કાવતરાના અનુસરણમાં કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક થાય છે,

અને તે વસ્તુ કરવા માટે; અથવા ત્રીજું.—ઈરાદાપૂર્વક, કોઈપણ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક દ્વારા, તે વસ્તુ કરવામાં મદદ કરે છે.સમજૂતી ૧.— જે વ્યક્તિ, જાણીજોઈને ખોટી રજૂઆત કરીને, અથવા કોઈ ભૌતિક હકીકતને જાણીજોઈને છુપાવીને, જે તે જાહેર કરવા માટે બંધાયેલો છે, સ્વેચ્છાએ કોઈ કાર્યનું કારણ બને છે અથવા મેળવે છે, અથવા કરવા માટેનું કારણ બને છે અથવા મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે, તેને તે કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવે છે.” (નીચે લીટી પૂરી પાડવામાં આવેલ)

૯. કેસની હકીકતોમાં, બીજું અને ત્રીજું, કલમ ૧૦૭ માં, કોઈ અરજી નહીં હોય.તેથી, પ્રશ્ન એ છે કે શું અપીલકર્તાઓએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો.પ્રથમ કલમને આકર્ષવા માટે, મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે આરોપી તરફથી કોઈક સ્વરૂપમાં ઉશ્કેરણી હોવી જોઈએ.તેથી, મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવા માટે આરોપી પાસે મેન્સ રિયા હોવી જોઈએ.ઉશ્કેરણીનું કાર્ય એટલું તીવ્ર હોવું જોઈએ કે તેનો હેતુ મૃતકને એવી સ્થિતિમાં ધકેલવાનો હોય કે જેના હેઠળ તેની પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ ન હોય.આવી ઉશ્કેરણી આત્મહત્યાના કૃત્યની નજીક હોવી જોઈએ.

૧૦. વર્તમાન કેસમાં, ત્રીજા પ્રતિવાદીની ફરિયાદ અને સુસાઈડ નોટની સામગ્રીને સાચી ગણતા, તે તારણ કાઢવું અશક્ય છે કે

અપીલકર્તાઓએ અપમાનજનક ભાષાનો ઉપયોગ કરીને અને તે હેતુ માટે બેલ્ટ વડે હુમલો કરીને ત્રીજા પ્રતિવાદી દ્વારા તેના પતિ પાસેથી ઉછીના લીધેલી રકમની ચુકવણીની માંગ કરીને મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યા હતા.કથિત રીતે આ ઘટના આત્મહત્યાની તારીખના બે અઠવાડિયાથી વધુ સમય પહેલા બની હતી.એવો કોઈ આરોપ નથી કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા આત્મહત્યાની તારીખની નજીકમાં કોઈ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું હતું.કલ્પનાના કોઈ પણ વિસ્તાર દ્વારા, અપીલકર્તાઓના કથિત કૃત્યો આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી સમાન હોઈ શકે છે.મૃતકએ તેની ખરાબ ટેવોને કારણે મુશ્કેલીમાં ઉતરવા માટે ત્રીજા પ્રતિવાદીને દોષી ઠેરવ્યો છે."

૧૩. એ. કે. ચૌધરી (ઉપરોક્ત) માં, આ અદાલતે પેરા ૧૬ અને ૧૭ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો: –

૧૬. ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં આ અદાલતની ખંડપીઠે. વી/એસ.સુનીલકુમાર કનૈયાલાલ જાનીએ ૧૯૯૬ (૨) જી. એલ. આર., ૭૯૭માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં ચંચળ કુમારી વી/એસના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો.કેન્દ્ર શાસિત પ્રદેશ ચંદીગઢએ એઆઈઆર ૧૯૮૬

એસસી, ૭૫૨માં અહેવાલ આપ્યો હતો અને શરદ બર્ધાઈચંદ સારડા વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના સંબંધિત અવલોકનોને સંક્ષિપ્ત કર્યા પછી, ૧૯૮૪ (૪) એસસીસી, ૧૧૬માં આત્મહત્યાના મનોવૈજ્ઞાનિક પાસાઓ અંગે અહેવાલ આપ્યો હતો, જે ઉપરોક્ત નિર્ણયના પેરા ૮માં વધુ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું, અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ છે:

["૮.જો પુરાવાને આવા કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને જોવામાં આવે, તો આપણે કોઈ પણ વ્યક્તિને રાજ્ય વતી રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલને સ્વીકારતી અને નીચલી અદાલતના તારણને અસ્વસ્થ કરતી દેખાતી નથી.ફક્ત કોઈ વ્યક્તિ અદાલત સમક્ષ આવે છે અને કહે છે કે બંને પતિ-પત્નીઓ ઘણીવાર ઝઘડા કરતા હતા તે પૂરતું નથી કારણ કે તે ગુના અને નિકટવર્તી સહાય સાથેના જ્ઞાન અથવા હેતુ સંબંધને સ્પષ્ટ રીતે સ્થાપિત કરશે નહીં.અભિપ્રાયોમાં મતભેદ હોઈ શકે છે.જો કોઈ એક અથવા અન્ય મુદ્દા પર પતિ-પત્ની ઘણીવાર ઝઘડો કરતા હોય તો તે વિવાહિત જીવનનો સામાન્ય ઘસારો છે, અને ચોક્કસપણે તે કોઈને પણ તેના જીવનનો અંત લાવવા તરફ દોરી જશે નહીં.જો તેને/તેણીને કોઈ અભિપ્રાય વિના અનિવાર્ય અથવા ભયજનક સંજોગોમાં મૂકવામાં આવે તો તે તેના/તેણીના જીવનનો અંત

લાવશે.તેથી, ફરિયાદી પક્ષે બતાવવું પડશે કે વિખવાદનું કારણ શું હતું જેથી ઉશ્કેરણી વિશે નક્કી કરી શકાય.સામાન્ય રીતે આ કેસ પૂરતો નથી.(ભાર આપવામાં આવે છે.) અહીં આ કેસમાં એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું નથી કે ઘટનાના દિવસે ઝઘડાનો વિષય શું હતો, મુદ્દો શું હતો, ઝઘડાની શરૂઆત કોણે કરી હતી, કયા સંદર્ભમાં બંને ઝઘડતા હતા અને ઝઘડામાં કોણ જવાબદાર હતું.ભૂતકાળના ઝઘડાઓના સંદર્ભમાં પણ તે અસ્પષ્ટ રીતે અને સામાન્ય શબ્દોમાં આક્ષેપ કરવામાં આવે છે અને કહેવામાં આવે છે કે બંને ઘણીવાર ઝઘડા કરતા હતા, પરંતુ તે કયા સંદર્ભમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવતું નથી, અને કોણ દોષિત હતું-દોષિત પક્ષ જો આખરે તેની/તેણીની યોજનાની હતાશાનો સામનો કરે તો તે ચરમસીમાએ જાય છે, એટલે કે. વિરોધી પક્ષને આત્મહત્યા માટે દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી અને તેને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.અલગ શબ્દોમાં કહીએ તો, જો ચરમસીમા એ કોઈની પોતાની રચના છે, અને વિરોધીને દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે, તો તે ન્યાયની જગ્યાએ ગુંડાગીરી સમાન હશે.(ભાર આપવામાં આવે છે.) પક્ષની તરફેણમાં અથવા વિરુદ્ધમાં કંઈપણ અનુમાન અથવા ધારણા કરી શકાતી નથી અથવા કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર ન આવી શકે કે પતિ હંમેશા દોષિત હોય છે,

અને પત્ની પતિની દુષ્ટતાનો ભોગ બને છે.નિહારબાલા બેનર્જી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે તેમ, ગુના અને નિકટવર્તી સહાય સંબંધિત જ્ઞાન અને હેતુ વિશે પણ કોઈ પુરાવા નથી.એ નોંધવું યોગ્ય છે કે કલકત્તા ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો છે જેના પર અમે સંમત છીએ કે માત્ર એ હકીકત પર કે પતિ પત્ની સાથે યોગ્ય વ્યવહાર કરતો ન હતો અને તેની સાથે ફૂરતા સાથે વ્યવહાર કરતો હતો તે ઉશ્કેરણીને સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતું નહીં હોય.(ભાર આપવામાં આવે છે) આ કિસ્સામાં, જો અપ્રામાણિક સાક્ષીઓના પુરાવાના આધારે એવું માનવામાં આવે કે પ્રતિવાદી ઘણીવાર મૃતક સાથે ઝઘડો કરતો હતો, તો તે આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી સમાન નહીં હોય; તે ઉપરોક્ત મનોવૈજ્ઞાનિક પરિબળો અને ઉશ્કેરણીથી સ્વતંત્ર આકાર લેતા લક્ષણોને કારણે હોઈ શકે છે.(ભાર આપવામાં આવે છે.) "]

૧૭. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું લાગે છે કે આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણીના ઘટકો ત્યારે જ સંતોષશે જ્યારે મૃતક દ્વારા આત્મહત્યા આરોપી દ્વારા સીધા અને ભયજનક પ્રોત્સાહન/ઉશ્કેરણીને કારણે કરવામાં આવે અને આત્મહત્યા કરવા

સિવાય કોઈ વિકલ્પ બચતો ન હોય.વધુમાં, આત્મહત્યા કરવાની ક્રિયા "મૃતકના મનોવૈજ્ઞાનિક અસંતુલનમાં મોટી વિક્ષેપને કારણે પણ હોય છે, તેથી આવા ઉશ્કેરણીને બે વ્યાપક વર્ગોમાં વહેંચી શકાય છે, એક સામાન્ય રીતે જ્યાં મૃતક આરોપી સાથે ભાવનાત્મક સંબંધ અથવા શારીરિક સંબંધ ધરાવે છે અને બીજી શ્રેણી જ્યાં મૃતક સત્તાવાર રીતે આરોપી સાથે સંબંધ ધરાવે છે.પહેલાની શ્રેણીના કિસ્સામાં કેટલીકવાર સામાન્ય ઝઘડો અથવા ઉગ્ર શબ્દોની આપ-લે મનોવૈજ્ઞાનિક તાત્કાલિક અસંતુલનમાં પરિણમી શકે છે.પરિણામે હતાશાની સ્થિતિ ઊભી થાય છે, જીવનમાં આકર્ષણની ખોટ થાય છે અને જો વ્યક્તિ અપેક્ષાઓની લાગણીઓને નિયંત્રિત કરવામાં અસમર્થ હોય, તો તે વ્યક્તિને આત્મહત્યા કરવાની લાલચ આપી શકે છે, દા. ત., જ્યારે પતિ અને પત્ની, માતા અને પુત્ર, ભાઈ અને બહેન, બહેન અને અન્ય પ્રકારના સંબંધ હોય, જ્યાં ભાવનાત્મક બંધન લોહીથી અથવા શારીરિક સંબંધોને કારણે હોય.બીજી શ્રેણીના કિસ્સામાં ટાઈ સત્તાવાર સંબંધોને કારણે છે, જ્યાં અપેક્ષાઓ કાયદામાં આવી ફરજ માટે પૂરી પાડવામાં આવેલી જવાબદારીનું પાલન કરશે અને કાયદામાં પૂરી પાડવામાં આવેલ વિચારણાઓ પ્રાપ્ત કરશે.સામાન્ય સંજોગોમાં, ભાવનાત્મક જોડાણ દ્વારા સંબંધોને સત્તાવાર સંબંધ સાથે સરખાવી શકાતા નથી અને તેનું કારણ

સંબંધોની જાળવણી માટે પક્ષોનું અલગ વર્તન છે.પહેલાની શ્રેણી વધુ અપેક્ષાઓ છોડી દે છે, જ્યારે પછીની શ્રેણીમાં, મોટાભાગે, અપેક્ષાઓ અને જવાબદારીઓ કાયદા, નિયમો અને નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે છે.અલબત્ત, આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણીના ઘટકોની જરૂરિયાતને પહોંચી વળવા માટે, આઈ. પી. સી. ની જોગવાઈઓ સમાન છે, પરંતુ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરણી અથવા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી/પ્રોત્સાહનના પાસાઓ પર તપાસના હેતુ માટે, તેની કેટલીક સુસંગતતા હોઈ શકે છે.વર્તમાન કેસમાં આ અદાલત આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાની બાબત સાથે સંબંધિત નથી કારણ કે જ્યાં મૃતક અથવા આરોપીના સંબંધોને પ્રથમ શ્રેણીમાં આવરી લેવામાં આવ્યા હોય, ત્યાં આ સંબંધમાં તે હદ સુધી વધુ ચર્ચાની જરૂર નથી.જો કે, જ્યાં બીજી શ્રેણીમાં આવતા મૃતક દ્વારા આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાના આરોપોની વાત આવે છે, ત્યાં કડક અર્થઘટનની માંગ કરવામાં આવે છે, અન્યથા તે કોઈપણ સંસ્થા અથવા સંસ્થા અથવા વિભાગની શિસ્તને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે, જે પરિણામે રાષ્ટ્રીય હિતની વિરુદ્ધ પરિસ્થિતિ ઊભી કરી શકે છે, જેના માટે અપેક્ષા કડક શિસ્ત અને માત્ર કાયદાનું શાસન હશે અને બીજું કંઈ નહીં."

૧૪. જી. એમ. રેડ્ડી (ઉપરોક્ત) માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો: –

ફરો-૭ વ્યાખ્યાયિત-આત્મહત્યા શબ્દ પોતે જ ભારતીય દંડ સંહિતામાં ક્યાંય નથી.જો કે તેનો અર્થ અને મહત્વ જાણીતું છે અને તેને કોઈ સમજૂતીની જરૂર નથી.દાવો કરવાનો અર્થ "સ્વ" અને "હત્યા" થાય છે.આમ આત્મ હત્યાના કૃત્યને સૂચિત કરે છે.ટૂંકમાં કહીએ તો, વ્યક્તિએ તેના હેતુને પ્રાપ્ત કરવા અથવા આત્મહત્યા કરવા માટે તેના દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા માધ્યમોને ધ્યાનમાં લીધા વિના આત્મહત્યા કરવી જોઈએ.

ફરો ૮-આત્મહત્યા પોતે અંગ્રેજી અથવા ભારતીય ફોજદારી કાયદા હેઠળ ગુનો નથી, જો કે એક સમયે તે ઇંગ્લેન્ડમાં હતો અને ઇંગ્લેન્ડમાં હતો, અગાઉનો કાયદો એવું માનવા માટે પ્રતિબંધક હતો કારણ કે તેમાં બે પ્રકારના દંડની જોગવાઈ હતી –

(i) મૃતકના મૃતદેહને તેની છાતીમાંથી દોરી સાથે ધોરીમાર્ગ પર દફનાવીને તેનું અધઃપતન કરવું.

((૨) રાજ્ય દ્વારા મૃતકની મિલકત જપ્ત કરવી.

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સેક હેઠળ ગુનાના ઘટકને પણ ધ્યાનમાં લીધું છે. ૧૦૭ અને ત્યારબાદ સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ

ચુકાદાઓને ધ્યાનમાં લીધા છે અને એવું માન્યું છે કે દરેક વ્યક્તિની માનવીય સંવેદનશીલતા એકબીજાથી અલગ હોય છે અને એક જ પરિસ્થિતિમાં જુદા જુદા લોકો અલગ રીતે વર્તે છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરો-૨૦માં પણ વિચારણા કરી છે.

ફરો-૨૦-પ્રોત્સાહનમાં વ્યક્તિને માનસિક રીતે વારંવાર ઉશ્કેરવાનો અથવા વસ્તુ કરવામાં વ્યક્તિને ઈરાદાપૂર્વક મદદ કરવાનો સમાવેશ થાય છે. કે આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવા અથવા મદદ કરવા માટે આરોપી તરફથી સકારાત્મક કાર્ય, દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી.

ફરો-૨૧-વિધાનસભાનો ઈરાદો અને આ માનનીય અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા કેસનો ગુણોત્તર સ્પષ્ટ છે કે સેક હેઠળ વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવવા માટે. ૩૦૬ અપરાધ કરવા માટે આઈ. પી. સી. ની માનસિક અસર હોવી જોઈએ. તેમાં સક્રિય અથવા સીધા કાર્યની પણ જરૂર પડે છે જે મૃતકને કોઈ વિકલ્પ ન જોઈને આત્મહત્યા કરવા તરફ દોરી જાય છે. આ અધિનિયમની કોઈ પણ અરજીનો હેતુ અથવા મૃતકને એવી સ્થિતિમાં મૂકવાનો હોવો જોઈએ નહીં કે તેણે આત્મહત્યા કરી હોય. ".

૧૫. કુમાર @શિવ કુમાર વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય, ૨૦૨૪ (૦) એઆઈઆર (એસસી) ૧૨૮૩ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો પણ ફળદાયી સંદર્ભ આપી શકાય છે, આ વિષય પરના શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓની સમીક્ષા કર્યા પછી સારાંશ આ રીતે તારણ કાઢે છે: –

“૪૭. માનવ મન એક રહસ્ય છે. માનવ મનના રહસ્યને ગૂંચ કાઢવું લગભગ અશક્ય છે. કોઈ પુરુષ કે સ્ત્રીએ આત્મહત્યા કરવા અથવા કરવાનો પ્રયાસ કરવા માટે અસંખ્ય કારણો હોઈ શકે છે: તે શૈક્ષણિક શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવામાં નિષ્ફળતા, કોલેજ અથવા છાત્રાલયમાં દમનકારી વાતાવરણ, ખાસ કરીને હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ માટે, બેરોજગારી, આર્થિક મુશ્કેલીઓ, પ્રેમ અથવા લગ્નમાં નિરાશા, તીવ્ર અથવા લાંબી બિમારીઓ, હતાશા વગેરેનો કેસ હોઈ શકે છે. તેથી, એવું હંમેશા ન પણ હોય કે કોઈએ આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવું પડે. મૃતકની આસપાસના સંજોગો જેમાં તે પોતાને શોધે છે તે સુસંગત છે.”.

૧૬. એફ. આઈ. આર. માંથી પસાર થતાં, પ્રથમ માહિતી આપનાર તેમજ વિદ્વાન એપીપીના વિદ્વાન વકીલ મૃતકને ઉશ્કેરવા માટે અરજદારની સમજૂતી

પર એક પણ સકારાત્મક કાર્ય સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા, જેના કારણે મૃતક આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત થયો.આ એક સરળ કેસ છે જેમાં કેમેરાને ગુકસાન થયું હતું અને સમારકામ માટે રકમ માંગવામાં આવી હતી, જેને આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી તરીકે ગણી શકાય નહીં.આવી હકીકતની પરિસ્થિતિ માટે મૃતક માટે વિવિધ વિકલ્પો બાકી છે.

૧૭. હરિયાણા રાજ્ય વિ. બી.ભજનલાલ અને અન્યો ના કિસ્સામાં., એ. આઈ. આર. ૧૯૯૨ એસ. સી. ૬૦૪ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કાયદાની દરખાસ્તનો સારાંશ આપ્યો હતો, જે નીચે મુજબ છે: –

“(૧) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો, ભલે તેમને તેમના અંકિત મૂલ્ય પર લેવામાં આવે અને તેમની સંપૂર્ણતામાં સ્વીકારવામાં આવે, તે પ્રથમ દૃષ્ટિએ કોઈ ગુનાની રચના કરતું નથી અથવા આરોપી સામે કેસ બનાવતા નથી.

(૨) જ્યાં એફ. આઈ. આર. માં આરોપો અને એફ. આઈ. આર. સાથેની અન્ય સામગ્રી, જો કોઈ હોય તો, સંજોય ગુનાનો ખુલાસો કરતી નથી, કોડના સેક્સન ૧૫૬ (૧) હેઠળ પોલીસ

અધિકારીઓ દ્વારા તપાસને ન્યાયી ઠેરવે છે, સિવાય કે કોડના સેક્સન ૧૫૫ (૨) ના કાર્યક્ષેત્રમાં મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ હેઠળ.

(૩) જ્યાં, માં કરવામાં આવેલા અનિયંત્રિત આક્ષેપો

એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદ અને તેના સમર્થનમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવા કોઈ પણ ગુનાનો ખુલાસો કરતા નથી અને આરોપી સામે કેસ બનાવતા નથી.

(૪) જ્યાં, એફ. આઈ. આર. માં આરોપો સંજોય ગુનાની રચના કરતા નથી પરંતુ માત્ર બિન-સંજોય ગુનાની રચના કરે છે, ત્યાં પોલીસ અધિકારી દ્વારા સંહિતાના સેક્સન ૧૫૫ (૨) હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટના આદેશ વિના કોઈ તપાસની મંજૂરી આપવામાં આવતી નથી.

(૫) શું, એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એટલા વાહિયાત અને સ્વાભાવિક રીતે અસંભવિત છે કે જેના આધારે કોઈ પણ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતો આધાર છે.

(૬) જ્યાં, સંહિતા અથવા સંબંધિત અધિનિયમ (જે હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવે છે) ની કોઈપણ જોગવાઈમાં સંસ્થામાં અને/અથવા જ્યાં સંહિતા અથવા

સંબંધિત અધિનિયમમાં કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈ હોય, જેમાં પીડિત પક્ષની ફરિયાદ માટે અસરકારક નિવારણ પૂરું પાડવામાં આવે છે.

(૭) જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે અને/અથવા જ્યાં કાર્યવાહી દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે આરોપી પર બદલો લેવાના ગુપ્ત હેતુથી અને ખાનગી અને વ્યક્તિગત ક્ષેત્રને કારણે તેનો વિરોધ કરવાના દષ્ટિકોણથી શરૂ કરવામાં આવે છે.

૧૭.૧ પેરા ૧,૩ અને પમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તારણો વર્તમાન કેસમાં આકર્ષાય છે. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અરજી વિચારણા પાત્ર છે.

૧૮. આ અદાલત ખૂબ જ સભાન છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તા અસાધારણ શક્તિ છે અને તેનો ઓછો ઉપયોગ થવો જોઈએ, કારણ કે આવી શક્તિનો ઉપયોગ શ્રેશોલ્ડ પર એફ. આઈ. આર. ને અવરોધે છે, પરંતુ, જો એફ. આઈ. આર. ગુનાના આવશ્યક ઘટકો બનાવવામાં નિષ્ફળ જાય, તો સત્તાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ.ઉપરોક્ત ચર્ચાના પરિણામે, વર્તમાન અરજી વિચારણા પાત્ર છે.

૧૯. પરિણામે, વર્તમાન અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે. રાજકોટ બી ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલી ૨૦૧૭ની સી.આર. નંબર ૧-૨૧૨ની આક્ષેપિત એફ. આઈ. આર. તેમજ ઉપરોક્ત એફ. આઈ. આર. માંથી ઉદભવેલી અન્ય તમામ પરિણામી કાર્યવાહીને અહીં અરજદારોને રદ કરવામાં આવે છે ઉપરોક્ત હદ સુધી નિયમને સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવ્યો. સીધી સેવાની મંજૂરી છે.

(જે. સી. દોશી, ન્યાયમૂર્તિશ્રી)

શેખર પી. બરવે

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.